

KLART DET GÅR I DNT OGSÅ!

2014 – 2016

SLUTTRAPPORT

FORORD

«Klart det går i DNT også!», et treårig prosjekt (2014-2016) som har fått støtte fra ExtraStiftelsen til gjennomføringen. Prosjektet har vært gjennomført av Den Norske Turistforenings (DNT) sentralledd. Prosjektleder har vært Vibeke Clausen.

Diverse samarbeidspartnere har vært involvert i prosjektet. De største har vært Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO), Norges Blindforbund og Norges Handikapforbund. Flere av DNTs lokale medlemsforeninger har vært engasjert, og gjennom dem mange frivillige.

Vi ønsker å takke Blindforbundet, FFO og Handikapforbundet for deres bidrag i arbeidet, og ExtraStiftelsen for støtten og for interesse og engasjement underveis.

SAMMENDRAG

Målet med «Klart det går i DNT også!» har vært å inkludere flere personer med funksjonsnedsettelse i organisasjonens tilbud gjennom å tilrettelegge disse bedre.

Prosjektet har hatt som strategi å synliggjøre de tilrettelagte tilbudene, gjennomføre aktiviteter for funksjonshemmede, og gi DNTs medlemsforeninger og frivillige motivasjon og kompetanse til å gå i gang med å inkludere funksjonshemmede i det ordinære aktivitetstilbudet lokalt.

Prosjektet har lyktes i å rekruttere mange funksjonshemmede til friluftaktiviteter, gi starthjelp til initiativer for funksjonshemmede i flere lokale medlemsforeninger, og skapt interesse både i målgruppen og hos befolkningen generelt for friluftsliv for denne gruppen. Tilrettelegging for funksjonshemmede er forankret på høyeste nivå i organisasjonen. Styrelederens aktive engasjement og generalsekretærens deltagelse som frivillig på en av de tilrettelagte fjellturene illustrerer dette.

DNT skal nå arbeide med å konvertere satsingen fra prosjekt til drift.

INNHold

FORORD	2
SAMMENDRAG	2
BAKGRUNN FOR PROSJEKTET/MÅLSETTING	4
PROBLEMSTILLING	4
MÅLSETNING	4
OM MÅLGRUPPEN	4
ØKONOMI	5
PROSJEKTGJENNOMFØRING/METODE	5
SENTRALT SAMARBEID	5
LOKAL FORANKRING	5
HYTTER - BEST MULIG FOR FLEST MULIG	6
RESULTATER OG RESULTATVURDERING	7
OPPNÅELSE AV MÅLSETNINGER	7
ØVRIGE RESULTATER	9
TURER	9
HYTTER	10
BRUKERMEDVIRKNING	10
PROSJEKTET GA MÅLGRUPPEN ET TILBUD DE ELLERS IKKE VILLE FÅTT	10
MARKEDSFØRING/FORMIDLING	11
OPPSUMMERING/KONKLUSJON/VIDERE PLANER	14
HVA HAR IKKE FUNGERT SÅ GODT?	15
REKRUTTERING	15
HYTTER/TILRETTELEGGING	15
VIDERE PLANER	15

BAKGRUNN FOR PROSJEKTET/MÅLSETTING

Den Norske Turistforenings (DNT) verdigrunnlag inneholder verdier som "inkluderende" og "enkelt". Vi skal ha et tilbud hvor alle skal føle seg velkommen, og legge spesielt til rette for grupper som i dag i liten grad benytter seg av tilbudet. Organisasjonen skal bidra til å gjøre det lett for folk å bruke naturen og oppleve gleden ved det enkle friluftslivet. DNTs hovedmål er å få flere ut på tur og synliggjøre de helsebringende effektene friluftsliv gir. Vår visjon er «Naturopplevelser for livet!» DNT har et aktivitetstilbud som retter seg mot hele befolkningen og har et ønske om i større grad å inkludere personer med funksjonsnedsettelse i tilbudet.

Vintertur for bevegelses- og sansehemmede til Mårbu turisthytte, 2014

PROBLEMSTILLING

Vi hadde erfart at funksjonshemmede sjelden benytter DNTs tilbud innen friluftaktiviteter. Dette skyldes flere forhold, hvorav de viktigste trolig var manglende oversikt over tilbudet, manglende opplevelse av at funksjonshemmede er ønsket som deltagere og medlemmer, samt vansker med å benytte friluftslivet på grunn av funksjonshemningen.

De senere år har tilrettelegging for funksjonshemmede gjennom universell utforming-standarden satt temaet høyt på dagsorden hva gjelder tilrettelegging i urbane områder og i byggsammenhenger. DNT erkjente at det påhviler også oss å tilrettelegge bedre for de med bevegelses- og sansehemninger. Med Lars Monsens TV-programmer «Ingen Grenser» fikk temaet fart i seilene.

Før prosjektstart var det i Drammen, Haugesund og Telemark etablert et lite nettverk av ansatte og frivillige, noen funksjonsfriske og noen med funksjonsnedsettelse, som var pådrivere for en større satsing på målgruppa.

MÅLSETNING

Prosjektets hovedmål har vært å inkludere flere personer med funksjonsnedsettelse i organisasjonen og motivere deltakerne til å bli med å forme et naturvennlig friluftslivstilbud basert på positive mestringsopplevelser og et sosialt fellesskap. Med prosjektet ville vi invitere folk med funksjonsnedsettelse, lokale medlemsforeninger og andre interesserte til en nasjonal dugnad for å skape et godt og inkluderende friluftslivstilbud i DNT.

OM MÅLGRUPPEN

Prosjektet har hatt to målgrupper:

1. Personer med nedsatt funksjonsevne.

Et av våre tidligste dilemmaer ble: Hvem skulle vi inkludere i begrepet «personer med nedsatt funksjonsevne»? Temaet ble tatt opp med representanter for målgruppen. Vi valgte, etter diskusjoner og overveielser, å konsentrere oss i første rekke om sanse- og bevegelsehemmede hva gjaldt nye turer og aktiviteter – og styrke det eksisterende lavterskeltilbudet til utviklingshemmede. Siden har klart det går blitt paraplyen som aktiviteter til alle funksjonshemmede, også tidligere etablerte tilbud til utviklingshemmede, faller inn under organisatorisk. Vi skiller på gruppene i felt - med separate tilbud - men ikke organisatorisk.

Det store, tildels frittstående prosjektet Friluftsliv for alle – hele året i Haugesund startet med et tilbud til mennesker med en utviklingshemming, mens det nå også omfatter tilbud til mennesker med funksjonsnedsettelse

2. DNTs lokale medlemsforeninger.

Medlemsforeningene er blitt oppfordret til å inkludere funksjonshemmede i sine tilbud, og

tilrettelegge utvalgte hytter og deres omgivelser for målgruppen. Medlemsforeningene er blitt oppfordret til å være med på kompetanseheving og erfaringsutveksling innen prosjektområdet.

ØKONOMI

DNT har mottatt kr. 1.740.000 i støtte fra ExtraStiftelsen gjennom prosjektperioden. Organisasjonen bekostet en tilsvarende sum i egenandel.

DNT mottok i 2015 og 2016 tilsammen ca. 1,2 millioner kroner støtte fra Barne- ungdoms- og familiedirektoratet til aktiviteter for funksjonshemmede i lokalforeningene. Midlene ble distribuert til 10 lokale medlemsforeninger som ønsket å gjennomføre aktiviteter. De lokale foreningene fikk oppfølging av prosjektleder for Klart det går i oppstart og gjennomføring av aktivitetene.

PROSJEKTGJENNOMFØRING/METODE

Prosjektets målsetning har vært søkt realisert ved å

- Synliggjøre egnede tilbud bedre
- Motivere lokale medlemsforeninger til å tilrettelegge sitt tilbud
- Rekruttere deltagere til aktiviteter
- Jobbe for at noen av hyttene ble bedre tilrettelagt
- Opparbeide samarbeid med andre aktører, f.eks. interesseorganisasjoner

KORT OM DNT-SPESIFIKKE FORUTSETNINGER FOR STRATEGI OG METODE

DNT er en sammenslutning av 57 selvstendige lokale medlemsforeninger med varierende størrelse, ressurser og økonomi, alle i stor grad drevet på dugnad. Vi planla derfor å bruke mye tid på intern forankring av behovet for å inkludere funksjonshemmede, og tilby lokalforeningene assistanse når det kom til å igangsette tilrettelegging eller aktiviteter for gruppen.

Vi ønsket tidlig å ha med oss personer fra målgruppa og å lære gjennom aktiviteter, og har gjennom prosjektperioden gjennomført en rekke turer for funksjonshemmede både i fjellet og i bynære områder. Vi ønsket også å synliggjøre de tilbudene vi har for gruppen.

Fra tur til Rauhellereen, 2014

Vi ønsket å se på tilrettelegging av infrastrukturen vår, vel vitende at fysisk tilrettelegging av hytter i løpet av prosjektperioden ville være ugjennomførbart på grunn av tidsperspektivet og DNTs grunnleggende dugnadsbaserte arbeidsform med stort fokus på kostnadseffektive løsninger.

SENTRALT SAMARBEID

Vi initierte samarbeid med de to største interesseorganisasjonene for funksjonshemmede i Norge – Norges Handikapforbund og Norges Blindforbund. Begge ble forankret på høyt nivå (henholdsvis landsstyremedlemmer og ledelse i administrasjon) og samarbeidene var løpende.

Vi innledet også samarbeid med FFO samt med en rekke særforbund og lokalforeninger for funksjonshemmede.

LOKAL FORANKRING

Vår metodikk for lokalforankring er fasilitering av kontakt mellom lokal DNT-forening og lokal forening for funksjonshemmede. Dette har fungert godt i Stavangerregionen, i Østfold, Telemark og Buskerud. I

Haugesund har prosjektet Friluftsliv for alle – hele året lyktes svært godt med å rekruttere deltagere og dugnadere (foreldre) fra den største videregående skolen i distriktet.

UTPRØVING – TUR/UTSTYR

Prosjektledelsen og de frivillige har testet ut forskjellige modeller for tilrettelegging av turer og fasiliteter, og forsøkt en rekke typer utstyr (mobilt toalett, terrenggående rullestoler, forskjellige typer telt osv.).

Når det kommer til turer, har vi kommet til at bagasjetransport og mulighet for persontransport ved skade/sykdom er essensielt for langturer, og har i stor grad benyttet hest og vogn (sommer) og hundespenn (vinter) til dette formålet.

Eksempel på persontransport ved skade/utmattelse.

Vi har dertil kompromisset noe på DNTs «turledelsemantra» (én gruppe – ikke flere hastigheter – lite strekk i gruppen), og kommet frem til at turledelse av grupper med funksjonshemmede må være fleksibelt for å ta hensyn til behovene til både de relativt mobile og de mer forflytningshemmede i gruppen.

HYTTETTER - BEST MULIG FOR FLEST MULIG

Prosjektet tok sikte på å tilrettelegge best mulig for flest mulig – men ikke nødvendigvis slik at en tilfredsstilte alle detaljer i universell utforming-standard. Dette fordi både tilbudenes og bygningsmassens beliggenhet, hensyn til inngrep i natur og kostnader begrenser mulighetsrommet ved tiltaksutforming for den type tilbud DNT har, ettersom de foregår i friluft.

Prosjektet og lokalforeninger har vurdert våre 530 hytter og nøye kartlagt cirka 35 etter tilgjengelighetskriterier, funnet metodikk for i fremtiden å tilrettelegge noen av hyttene bedre, og igangsatt tilrettelegging på noen hytter.

Når det kommer til tilrettelegging, har vi sett på både midlertidige tilretteleggingstiltak (terskeleliminatorer, provisorisk toalett, midlertidig rampe osv.) og permanente (bygge handicaptoalett, bygge rampe, rullestolheis, spesialrom, vanlig rom). Vi har konkludert med at permanente tiltak er å foretrekke der slike er mulig. Permanente løsninger er nesten alltid mer funksjonelle, og de ivaretar behovet for verdighet hos den funksjonshemmede. Gruppen opplever dessverre ofte – fra utenfor - å måtte be om at tiltak som skulle være på plass i et bygg/togsett/tilbud, må settes opp. Tiltaket skal deretter, ofte av vikar/ikke opptrent personale, lokaliseres, tas frem, og så monteres, gjerne mens andre brukere/gjester venter. Dette har vi opplevd i prosjektet, både hos DNT og tjenesteleverandører som serveringssteder, NSB osv.

Permanente installasjoner er også tryggere for alle brukere (provisoriske løsninger er ofte ikke vegg-/gulvfaste, og kan medføre personskade).

Eksempler på løsninger for utstyrstransport. Løsningene fungerte også som aktivitet og som beredskap ved utmattelse/skade

RESULTATER OG RESULTATVURDERING

OPPNÅELSE AV MÅLSETNINGER

Følgende målsetninger ble angitt i søknaden til ExtraStiftelsen – la oss se på hvorvidt de ble oppfylt:

Hovedmål : Å inkludere flere personer med funksjonsnedsettelse i organisasjonen - og motivere deltagerne til å bli med å forme et *naturvennlig* friluftslivstilbud basert på positive *mestringsopplevelser* og et *sosialt fellesskap*.

Resultatmål oppgitt i søknad	Måloppnåelse
<p>To av fire medlemsforeninger har innen 2016 hatt deltagere med funksjons-nedsettelse som benytter seg av DNTs hytter, ruter eller inkluderende aktiviteter i nærområdet eller på fjellet/ved sjøen.</p> <p>Bilde: Tur gjennomført i samarbeid mellom DNT Ringerike og Handikapforbundet lokalt</p>	<p>Ikke fullt ut oppnådd.</p> <p>1. Antall medlemsforeninger som tilbyr/har tilbudt aktiviteter for funksjonshemmede har økt fra 3 til 10. Flere foreninger har i tillegg hyttetilrettelegging høyt på agendaen, og har bygget om eller bygget nye hytter – DNT Oslo og Omegn og Rana turistforening er eksempler på dette.</p> <p>2. I 2013 var DNT Drammen og Omegn, Telemark Turistforening og Haugesund Turistforening de eneste foreningene som hadde tilrettelagte aktiviteter. I 2016 er ti medlemsforeninger med på å arrangere turer for personer med spesielle behov. Disse foreningene er: Stavanger Turistforening, DNT Ringerike, DNT Vansjø, Ålesund og Sunnmøre Turistforening, Hamar og Hedmarken Turistforening, DNT Oslo og Omegn, Tistedalen turlag og Molde og Romsdals Turistforening.</p> <p>3. I 2015 deltok 157 bevegelses-/sansehemmede på turene, og til sammen omfattet turene 274 personer. I 2016 deltok 449 bevegelses-/sansehemmede på turene, og til sammen omfattet turene 733 personer I tillegg deltar opptil 100 utviklingshemmede og funksjonshemmede på Haugesunds aktiviteter annenhver uke, og cirka 50 utviklingshemmede på aktivitetsskelder for utviklingshemmede i Drammens- og Bærums-regionen cirka annenhver uke siden høsten 2015. Alt dette, bortsett fra Haugesunds aktiviteter, er et resultat av «Klart det går i DNT også!».</p> <p>4. Vi mener at offentlig kjennskap til at friluftsliv kan oppleves av funksjonshemmede, er svært viktig for fremtidig rekruttering til denne type opplevelser av gruppen – uavhengig av om det skal skje i DNT eller for øvrig. Prosjektet er omtalt i riksmidia gjentatte ganger, også riksdekkende TV. I tillegg har funksjonshemmedes egne kanaler – som Norges</p>

	<p>Handikapforbunds Handikapnytt, CP-foreningens CP-bladet og Blindeforbundets magasin Synspunkt og nettsider - omtalt prosjektet. Man kan følgelig anta at informasjonen har nådd en stor andel av de respektive organisasjonenes medlemmer.</p>
<p><i>Funksjonshemmede er selv med på å utforme DNTs aktivitetstilbud.</i></p>	<p>Oppnådd. Målgruppen deltar selv i planlegging av aktiviteter i alle medlemsforeninger som har tilrettelagte tilbud.</p>
<p><i>Flertallet av brukerinformanter i evalueringen av DNTs nettsider mener informasjonen om hyttene og aktivitetstilbudet ivaretar behovene til personer med funksjonsnedsettelse.</i></p>	<p>Det er ikke gjort slik undersøkelse. Imidlertid er nettsidene lagt om slik at tilbud for funksjonshemmede er et eget "kapittel" på nettsidene; og det er mulig å søke opp/krysse av for aktiviteter som passer for funksjonshemmede og for utviklingshemmede. Dette er en vesentlig endring.</p>
<p><i>Vi har sammen med samarbeidsorganisasjonene fått gjennomslag for en ledsagerordning som kan benyttes på tvers av kommunegrensene og bedret tilgangen på friluftslivshjelpemidler for dem over 26 år.</i></p>	<p>Ikke oppnådd. En har trass forsøkt ikke fått slikt gjennomslag hva gjelder ledsagerordning, men kompenserer ved at ledsagere deltar gratis på DNTs turer. Hjelpemidler for de over 26 er lettere å få bevilget i dag, men dette skjedde uavhengig av DNT.</p>
<p><i>Det er samlet inn og presentert kunnskap om naturvennlig tilrettelegging for DNTs medlemsforeninger og andre interesserte (hytter, stier, uteområde, aktiviteter).</i></p>	<p>Oppnådd. Dette har det vært stort fokus på i en rekke større og mindre DNT-sammenhenger. Klart det går har hatt stand og parallellseminar på DNTs Landsmøte 2014, 2015 og 2016. Vår største medlemsforening, DNT Oslo og Omegn, avsatte en hel helg med byggleidelsen til å drøfte muligheter for tilrettelegging på en rekke hytter.</p>
<p><i>Det er samlet inn og formidlet kunnskap til medlemsforeningene og andre organisasjoner om inkludering av personer med funksjonsnedsettelse i friluftslivet.</i></p> <p>Verneford 2016</p> <p>Samarbeidsavtale mellom Den Norske Turistforening og Arctivity</p> <p>Bakgrunn Vinter 2015 tok Valnesfjord Deildokumenter (VDES) initiativ til å utvikle et nasjonalt tilretteleggingsnettverk for personer med funksjonsnedsettelse. Arctivity ble valgt som et viktig samarbeidsorgan i Nordland fylke, der alle nye tur gjøres av VDES medlemsmedlemmer og tilrettelegger skal på forhånd bli avklart og diskutert sammen med de personlige foreningene. Arctivity mener at det skal være like naturlig for funksjonshemmede i felles tilrettelegging som for andre.</p> <p>Det er en felles forståelse mellom Arctivity og Den Norske Turistforening (DNT) om at det ligger i alle parter interesse i et nasjonalt tilretteleggingsnettverk for personer med funksjonsnedsettelse. Det er som sagt et viktig bidrag til utvalgte medlemsforeninger og DNT nasjonalt nettverk for å bli bedre kjent.</p> <p>Arctivity har som mål å bli et nasjonalt og dynamisk samarbeidsnettverk som skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gi et bredt utvalg av kompetanse til utvalgte medlemsforeninger for å bidra til å bli aktivitet og tilrettelegging og andre tilretteleggingsnettverk • være en plattform for utveksling av kunnskap og metode for tilrettelegging og tilrettelegging • bidra til å utvikle kompetansen innen tilrettelegging for funksjonshemmede i DNT og på andre aktiviteter • utvikle kunnskap og kompetanse i fagfeltene som er relevant for utvalgte medlemsforeninger i Norge <p>Formål Denne samarbeidsavtalen gjelder samarbeid mellom DNT og VDES/Arctivity. Partene jobber for å bli mer samarbeidsorientert med utvalgte fylkeskommuner og i tillegg utvikle aktiviteter og gi gode aktiviteter til alle som ønsker det.</p> <p>Opplysningsvesenetskontroll For å oppnå målene må informasjonen om Arctivity, og det vil bli tilgjengelig på DNTs nettsider.</p> <p>Arctivity</p> <p><i>Eksempel på samarbeid. Kopi av samarbeidsavtalen mellom Arctivity og DNT.</i></p>	<p>Oppnådd: 1. Kunnskapsformidling har skjedd i konferanser, møter, nettverksamlinger. Kunnskap om området, inklusive brevforslag, metodeforslag i høy detaljgrad samt mye annen informasjon er viet et eget omfattende kapittel på DNTs sentrale fagintranett, som brukes av alle 57 medlemsforeninger.</p> <p>2. Kartverket. DNT har igangsatt samarbeid med Kartverket om kartlegging av tilgjengelige friluftsmuligheter i fjellet. DNT er utførende part, og arbeidet skjer i regi av Kartverkets og Klima- og Miljødepartementets nasjonale initiativ for metodisk å kartlegge tettsteder og friluftsområder grundig og metodisk med spesialverktøy, med tanke på fremtidig tilrettelegging for funksjonshemmede. Kartleggingen skjer med Kartverkets metode og resultatene gjøres tilgjengelig både i Kartverkets databaser og på Norgeskart. Vi tør si at arbeidet er nyskapende.</p> <p>3. Prosjektet har hatt direkte kontakt med flere offentlige etater gjennom perioden, fra Deltasenteret og Bufdir via fylkeskommuner til mange enkeltkommuner.</p> <p>4. Prosjektet har i møte/konferanse delt informasjon om prosjektet med Friluftsrådene, Norsk Friluftsliv, Beitostølen Helse- og idrettsenter, Valnesfjord Helse- og idrettsenter, Norges Idrettsforbund, Aktiv Ung (Nasjonal kompetansetjeneste for barn og unge med funksjonsnedsettelse), Norsk Turistutvikling (som har kompetanse på UU), Buskerud fylkeskommune, Akershus fylkeskommune, Folkehelseforeningen og en rekke andre. Vi har korrespondert med BUF-dir og Deltasenteret gjentatte ganger.</p> <p>5. Det er etablert en sentral Facebook-gruppe, med flere lokale «avleggere», for friluftsliv for funksjonshemmede. Disse lever sine egne liv og er brukt av målgruppen.</p>
<p><i>Utvalgte betjente og selvbetjente hytter i ett nasjonalt turområde er vurdert med tanke på tilrettelegging</i></p>	<p>Vurderingen ble gjort. En gikk tidlig bort fra tanken da det ville være urettferdig for funksjonshemmede som bor langt unna turområdet.</p>

<p>for hørselshemmede, synshemmede og bevegelsehemmede.</p>	
<p>Det er opprettet et kompetansenettverk mellom medlemsforeningene som møtes årlig i prosjektperioden.</p>	<p>Dette er gjort. Nettverksgruppen møtes minst en gang i året. Bildet viser Simen Tannæs Fjell og Mads Andreassen fra Himmeljegerne sammen med Vibeke Clausen fra DNT på nettverkssamlingen ved Preikestolen fjellstue i oktober 2015.</p>
<p>Brukerorganisasjonene har kjennskap til DNTs tilbud og flere benytter dette i sine aktiviteter.</p> <p>Fra tur i samarbeid mellom DNT Vansjø og det lokale Blindeforbundet.</p>	<p>Oppnådd. Prosjektet samarbeider på nasjonalt nivå med Blindeforbundet, FFO og Norges Handikapforbund, samt med CP-foreningen, og nevnes i disse medlemsbladene. I tillegg er det innledet lokale samarbeid med medlemsforeninger en del steder, bl.a. Bekhterevs-foreningen, Handikappede Barns Foreldreforening, Norsk revmatikerforening.</p> <p>Norges Blindeforbunds medlemmer gjennomførte fra før egne turer i skog og fjell for sine medlemmer. Blindeforbundets fokus på dette arbeidet har økt som følge av samarbeidet med DNT. Partnerskapet de to organisasjonene imellom har vært svært fruktbart og tett, det har vært gjennomført både turer og ledsagerkurs en rekke steder.</p> <p>Blindeforbundets ledsagerkurs-prosjekt "Se hvor du går" falt tidsmessig sammen med DNTs Klart det går, organisasjonene samarbeidet tidlig om begge prosjekter, og en rekke ledsagere og turledere ble rekruttert både i og utenfor DNT. Ledsagerkurs i samarbeid mellom de to organisasjoner vil leve videre etter Klart det går avslutning.</p>
<p>Flere aktive i medlemsforeningene har deltatt på Klart det går- kurs og turlederkurs.</p>	<p>Oppnådd. Det er utarbeidet en folder for turledere, som skal deles ut til nye turledere og turlederkursansvarlige, samt sendes ut til alle eksisterende med slike roller.</p>

ØVRIGE RESULTATER

TURER

Det er opparbeidet og dokumentert erfaringer fra alle typer turer med funksjonshemmede. Prosjektledelsen og en rekke frivillige fra medlemsforeninger flere steder i landet har deltatt på turer med bevegelsehemmede, synshemmede, hørselshemmede og utviklingshemmede:

De lokale foreningene har gjennomført turer både vinters- og sommerstid. Det er gjennomført flerdagersturer i fjellet. Slike turer vil flere steder bli tilbudt også i årene som kommer. Det blir jevnlig arrangert nærturer i en rekke medlemsforeninger.

Det er dokumentert at turer i DNT-regi er ønsket og mulig, gitt god planlegging og midlertidige eller permanente tilretteleggingstiltak.

Pilot-tur for Stavanger Turistforening, 2014. Samarbeid med Blindeforbundet

DNTs turlederutdanning inneholder nå et skriv som omhandler turledelse i grupper med funksjonshemmede.

HYTTER

KARTLEGGING

Prosjektgruppen og lokalforeningene har i samarbeid gjennomført en større vurdering av DNTs hytter (i alt ca. 530) og kartlagt 35 som i større eller mindre grad er tilrettelagte, og som er tilgjengelige i den forstand at de kan nås med bil, tog, båt eller (annen) offentlig kommunikasjon. Det er enn videre, som nevnt, innledet et samarbeid med Kartverket.

Hyttene er stort sett ikke tilrettelagt (t.v. og midten). Preikestolen Fjellhytte (t.h.) er et hederlig unntak

UTBEDRING AV TILGJENGELIGHET

Flere hytter har blitt bedre tilrettelagt, eller står i ferd med å bli det, som en direkte følge av prosjektet. Dette gjelder blant andre Gramstad, Haukeliseter og Lysefjorden turisthytte. I tillegg er tilgjengelighetsutbedring planlagt utført på en rekke av de største hyttene i DNT-systemet: Fondsbu, Gjendesheim, Kobberhaughytta og flere andre. Sørenga, DNTs nye bygg i Oslo sentrum, har hatt tilrettelegging høyt på agendaen under utforming og bygging, og er godt tilrettelagt.

DNT Oslo og Omegn, vår største forening med de største hyttene, gjennomførte i 2015 – på dugnad – et større internseminar på Snøheim om tilrettelegging for funksjonshemmede, og konkretiserte planer om videre tilrettelegging en rekke steder. Prosjektledelsen for Klart det går var tilstede.

BRUKERMEDVIRKNING

Tilrettelagt tur gjennomført av Stavanger Turistforening i samarbeid med Blindeforbundet lokalt

Som frivillig organisasjon er DNT basert på dugnadsarbeid, og noe annet enn å ha med funksjonshemmede frivillige ville for oss vært fremmed. Vi har hatt en ressursgruppe bestående av delvis funksjonsfriske og delvis funksjonshemmede til å gi oss råd i prosjektet. I alle turene vi har gjennomført, har funksjonshemmede vært med på planleggingen. Til sist gir vi tydelige råd til medlemsforeninger som vil begynne med tilbud for funksjonshemmede, om å inkludere funksjonshemmede i både oppstart og drift av tilbudet.

PROSJEKTET GA MÅLGRUPPEN ET TILBUD DE ELLERS IKKE VILLE FÅTT

Dette tør vi si er sikkert. Flere hundre har deltatt på turer. Prosjektet iverksatte nye aktiviteter som ellers ikke ville blitt gjennomført. Dette gjelder så vel turer for funksjonshemmede i perioden, i syv medlemsforeninger, som tilrettelegging av hytter.

Synshemmede utgjorde en stor andel av turdeltagerne flere steder i landet

PROSJEKTET HAR KLART HEVET ORGANISASJONENS OG MÅLGRUPPENS KUNNSKAP OG KOMPETANSE

Vi har opparbeidet, og internt delt, kunnskap om tilrettelegging av friluftslivet for målgruppen og tilrettelegging av hytter. Vi har samarbeidet med profesjonelle aktører, interesseorganisasjoner og med målgruppen for å skaffe oss denne kunnskapen.

Finansieringskilder til oppgradering av eksisterende bygg har blitt kartlagt. Finansieringsbildet er dynamisk fordi det delvis beror på det årlige statsbudsjettet, men vi har bragt til veie en oversikt over kilder til finansiering av tilretteleggingstiltak.

MARKEDSFØRING/FORMIDLING

Ut over det som er nevnt i resultatkapitlet over, er følgende gjort:

DNTs inkluderingsinitiativ er nå godt kjent internt i DNT-systemet, etter nevning i styreleders landsmøtetale, stands/innlegg på landsmøter (2014, 2015 og 2016), og diverse skriv fra prosjektet og DNT sentralt til alle medlemsforeningene.

Bildet er fra Klart det går's stand på landsmøtet 2014.

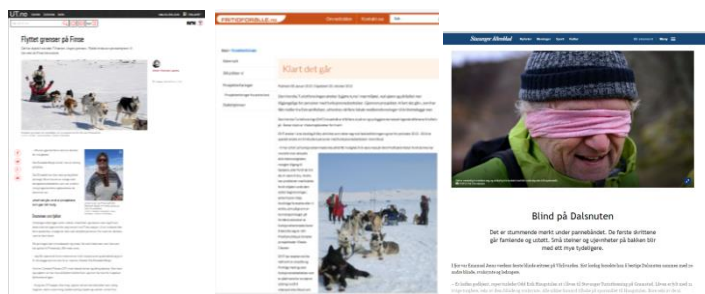

Prosjektet har holdt innlegg på flere konferanser, bl.a. på den nasjonale Folkehelsekonferansen i Oslo 26. oktober 2015.

En rekke medier har omtalt prosjektet. Se vedlegg, små faksimiler gjengitt her.

- Øverste linje t.v.:nrk.no
- Øverste linje midt: Ringerikes Blad.
- Øverste linje t.h.: Drammens Tidende
- Andre linje: Bergens Tidende.
- Tredje linje: Drammens Tidende.
- Fjerde linje t.v.: ut.no
- Fjerde linje midt.: Friluftslivforalle.no
- Fjerde linje høyre: Stavanger Aftenblad

August/september 2016: En Klart det går-tur med bevegelseshemmede til Besseggen måtte avbrytes underveis og følget ble hentet ned av helikopter på grunn av dårlig vær. Landsdekkende mediasak – som paradoksalt nok bidro positivt ved å sette fokus på friluftsliv for funksjonshemmede, og omfanget dette har fått.

Mars 2016: innlegg på FFOs årsmøte om Klart det går og DNTs tilbud til funksjonshemmede.

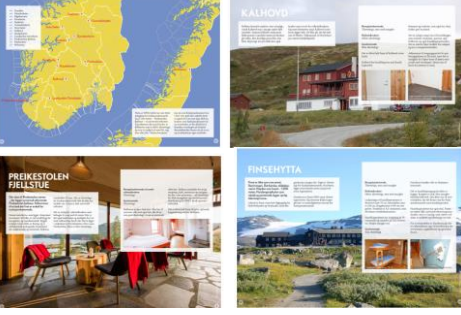
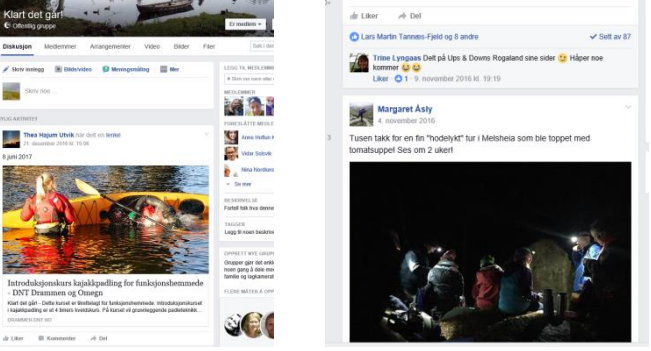
Det er utarbeidet Inspirasjonsfilm (laget av Drammens Tidende i forbindelse med medieinnslag)

Film (produsert av Klart det går)

Beach Flag – konferanser/seminarer/landsmøter

<p>Nettsider</p>	
<p>Flere små brosjyrer</p>	
<p>En større, mer påkostet brosjyre om tilrettelagte hytter (se vedlegg) Utdrag fra brosjyren. Hvert bilde er et oppslag á to sider.</p>	
<p>Facebook-grupper for planlegging av friluftaktiviteter for funksjonshemmede, med medlemmer fra målgruppen og DNT. En sentral gruppe, flere lokale, bl.a. en opprettet av Stavanger Turistforening. Mye brukt.</p> <p>Klart det går sentral t.v., Klart det går Stavanger turistforening t.h.</p>	

OPPSUMMERING/KONKLUSJON/VIDERE PLANER

DNT har nå inkludering høyt på egen dagsorden. Det illustreres bl.a. av at DNT i 2016 har ansatt en person på fulltid til å drive foreningens arbeid innen folkehelse og inkludering; lokalforeninger skal fortsette å arrangere aktiviteter; flere hytter har blitt bedre tilrettelagt; og en rekke hytter skal

innarbeide tilretteleggingstiltak fremover. Mange flere medlemsforeninger må om bord for å gjøre satsingen landsomfattende, men vi er godt på vei. DNTs styreleder har omtalt prosjektet i landsmøtetaler. DNTs generalsekretær Nils Øveraas er dypt engasjert i prosjektet, og har deltatt på flere prosjektmøter. Han var frivillig to dager under en tilrettelagt flerdagerstur på Hardangervidda i 2014 (*se bilde fra Rauhelleren, Øveraas i samtale med turdeltagere*).

Generalsekretær Nils Øveraas, DNT, som frivillig under tilrettelagt tur i 2014

HVA HAR IKKE FUNGERT SÅ GODT?

REKRUTTERING

Overraskende nok har det vært en utfordring å rekruttere funksjonshemmede. Tilbudet er etterspurt – det vil si at funksjonshemmede og deres organisasjoner ber om muligheten til å benytte friluftstilbudet til DNT. Påmeldingen til turene har tross dette ikke vært overveldende.

Vi erfarer at dette skyldes at DNT bare har et tilfredsstillende tilbud for målgruppen få steder i landet. Det handler både om vår tillit som turpartner ute i funksjonshemmedes miljøer, og også at funksjonshemmede etter mange skuffelser er skeptiske til å ta i bruk tilbud som nye tilbydere påstår å være godt egnet.

HYTTETILRETTELEGGING

Hyttene våre er stort sett svært dårlig tilrettelagt – tilstanden er verre enn prosjektgruppen trodde. Mange hytter er også bygget på/ut i forskjellige perioder, noe som vanskeliggjør oppgradering av tilrettelegging (*se bilde under t.h.*).

Arbeidet med tilrettelegging av noen av hyttene er langt mer tidkrevende, og komplisert, enn antatt. Grunnene til dette er ganske spesifikke.

- Vedlikehold og oppgradering av de største hyttene følger, av hensyn til kostnader, en fastlagt rulleringsplan som tar for seg den enkelte hytte med en del års mellomrom. Tilrettelegging planlegges på visse hytter – men først når vedlikeholdsplanen slår inn for de egnede hyttene.
- DNTs organisatoriske modell – med 57 mer eller mindre dugnadsdrevne medlemsforeninger – byr på utfordringer. Prosjektledelse, søknadsutarbeidelse og byggeledelse med tanke på ombygging/nyoppføring av bygg som delvis befinner seg i verneområder, er simpelthen for arbeidskrevende for mange.
- De aller fleste vedlikeholds- og byggearbeider på hyttene våre utføres på dugnad.

VIDERE PLANER

Konklusjonen er likevel at arbeidet nytter, at vi skal fortsette å tilrettelegge bedre og rekruttere funksjonshemmede deltagere til friluftsliv, og at DNT egner seg godt som arena for livsutfoldelse for funksjonshemmede.

DNT skal nå arbeide med å konvertere satsingen fra prosjekt til drift. Dette skal gjøres på følgende måter:

- Prosjektleder for Klart det går skal inntil videre sitte 1 dag pr. uke i DNTs hovedkontor med å forankre satsingen i drift som arbeidsoppgave.
- De av DNTs medlemsforeninger som tilbyr tilrettelagte aktiviteter, har etablert et nasjonalt nettverk – dette vil videreføres og utvides.
- Vi vil jobbe videre for å motivere de lokale foreningene til å få et mer inkluderende tilbud og tilrettelegge for funksjonshemmede.
- Vi skal også jobbe for at målgruppa skal få tillit til DNT som leverandør av friluftsopplevelser. DNT skal også bli en organisasjon for funksjonshemmede!
- Samarbeidsprosjektet mellom Kartverket og DNT fortsetter, iallfall i 2017.